

A bolt belső tere még mindig a századfordulót idézi

Átlagosan 15 percet töltenek a munkadarabok a 3 m mély és 1,5 m keresztmetszetű kútban, ahol az indigósalakos festési eljárás nyomán megkapják színüket: többszöri merüléssel, felhúzással, attól függően, milyen tónusút szeretnének a kékfestők

ÉGSZÍN-KÉK-FESTŐ

▷ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: SARUSI ISTVÁN

Tóth Ildikó a kékség birodalmába kalauzol. „Dédapám Torontál vármegyében született, a családjá is kelmefestésből élt, a torontáli szőnyegekhez felhasznált fonalakat festették. Három fiuk volt: egyikük a műhelyt örökölte, a másik kettőnek vándorútra kellett indulnia tapasztalatokat gyűjteni. Így járta be dédapám egész Európát: Bulgáriától Németországig mindenféle műhelyekben dolgozott. Akkor hallotta, hogy itt, Győrben, a Festő utcában él egy nagyon híres, Aschendorf nevű kékfestő. Hozzá jött végül tanulni...

De miért Festő utca a néhai Éhling Péter egykori célpontjának neve? Mivel a festés vízigenyes munka, a műhelyek mindig folyók mellé települtek – itt épp a Rábca partjára. Ám a 19–20. század fordulóján a folyót elterelték – a vízrajzi változásokra e városrész girbe-gurba utcaserkezete is emlékeztet. A kialakult helyzet megoldásaként – úttörő gondolatként – Éhling Péter bevezetette a vizet a műhelyébe, míg akik nem így tettek, kénytelenek voltak abbahagyni a festést – holott Győrben ennek 300 évnel is nagyobb a múltja!

Ekkoriban errefelé igazán kedvelték a kékfestőtermékeket: asszo-

nyok jártak be a városba a környező falvakból, hogy a maguk szötte len- és kenderanyagokat megfestessék. A heti vásárokon választották ki a szimpatikus mintát – annak sorszámát alapján –, majd a következő piaci napon mentek vissza a kész áruért. A kékfestés virágkora egészen a II. világháborúig tartott, addig ez volt az egyetlen kelmeforrás. Ámde – a kínálatnövekedésen túl – ekkoriban indult az úgynevezett kivetkőzés is, amikor az asszonyok többsége elhagyta a népviseletet, mivel gyárakban kezdtek dolgozni. „A szlovákok és svábok pedig hiába hordtak volna kékfestőt, ha kitelepítették őket...” A súlyos visszaesés a 70-es évekig tartott, ám akkor a

Kifejezetten helyi mintának számít a rábaközi páva

népi kultúra felé kezdett fordulni a figyelem. És kékfestőből „szinte mindent, nemcsak hagyományos ruhákat lehet készíteni: mackókat, babákat, állatfigurákat is alkotunk” – sorolja Tóth Ildikó.

Kékfestőként hátrány a tériszony

(mert a vászonteregetés a magasban zajlik...), de előny a pontosság. „Ám még a matematikai tudás és a kémiában való jártasság sem árt. Igen lényeges a mintázómassza összetétele, aztán a festésnél a tónusok ellenőrzése: mindig a méteráru súlyának

megfelelő meszet, vasgálicot, indigót kell pótolni a kellő eredményhez.” Természetesen, ebben az esetben sem iskolapadban ücsörögve, tankönyvlapokat susogtatva válik kékfestő a lelkes jelentkezőből, hanem az aktív műhelymunka révén.

„Berendezéseink kifejezetten különlegesek. Gondoljunk csak a festőkútra, ami egy 3 m mély, 1,5 m átmérőjű, indigóval teli akna. Kell aztán egy nagy mintázóasztal, aminek a bevonata se nem túl kemény,

se nem túlságosan puha, hogy egyenletesen fel tudja venni a nyomott alakzatokat. Szerves része még a műhelynek az úgynevezett sasi, a mintázóláda, ami azért egyedi, mert két láda van egymásban,

köztük pedig víz tölti ki a teret.” Erre a puha, vízgyszerű tárgyakra kenik egyenletesen a papot, vagyis a mintázómasszát. Összetétele felől ne nagyon érdeklődjünk, mert régen is kémeket küldtek egymáshoz

Mintafa:
drótdarabok szinte végtelen halmazából

Jobbára az 1800-as évek végén épültek a képfestőgépek

Ez éppen a méteráru nyomására szolgáló eszköz, amibe éppen a sormintát tartalmazó elemet készíti be Ildikó férje, Gerencsér Zsolt képfestő, a Népművészet Ifjú Mestere

Tóth Ildikó is éppen olyan szívesen fog a mintázásnak, mint a férje

Ma már nem a talajon, hanem ilyen gigantikus szárítóállványokon szikkadnak az ívek

Nem kis súlyúak, főként, mikor még vizesen kerülnek rá – éppen ezért ez kizárólagosan férfimunka

a mesterek, hogy pontos információkat kapjanak a konkurencia mintázóanyagáról...

A pap milyen központi elem? Az egyik kolléga küldött a sajátjából Pápára, a képfestő-múzeumba. Felvette a buszra, majd a célállomáson kimentek elé, kérdezték is a sofört, hogy megjött-e a pap? Nyilván közölte, hogy ő nem látott papot az utasok között, majd amikor a kö-

vetkező fordulónál is megkérdezték, akkor jutott eszébe: utazott viszont vele egy teli vödör...!

Napjainkban mindössze néhány képfestő tevékenykedik idehaza: többek között Tiszakécskén, Tolnán, Nagynyáradon és Bácsalmáson. Barátias, sőt, családi kapcsolatban! Rendszeresen találkoznak, megvitatják mesterségük ügyes-bajos dolgait.

2018 novembere óta pedig e mesterség is szerepel az UNESCO szellemi világörökségi listáján.

SARUSI ISTVÁN
TUDOMÁNYOS ÉS
KULTURÁLIS TÉMÁKAT
FELDOLGOZÓ, SZABADÚSZÓ
FOTÓS, ÚJSÁGÍRÓ